

MAGYAR REGÉNYEK

JÓKAI MÓR: A KŐSZÍVŰ EMBER FIAI (1869)

■ A szerző

1825-ben Komáromban született.

Édesapja Jókay József, nemesi származású ügyvéd. Csodagyermeknek tartották, korán kitűnően verselt és rajzolt.

Iskolái: Pozsony, Pápai Református Kollégium, Kecskemét: jog.

1847-ben Pestre költözött, az Életképek szerkesztője volt.

1848-ban a márciusi események egyik főszereplője volt (a 12 pont megfogalmazása, a Nemzeti Színházban a zsi-bongók lecsillapítása).

Augusztusban feleségül vette Laborfalvi Rózát, a kor ünnepelt színésznőjét.

Debrecenbe mentek, majd Szegedre és Aradra, követték a kormányt.

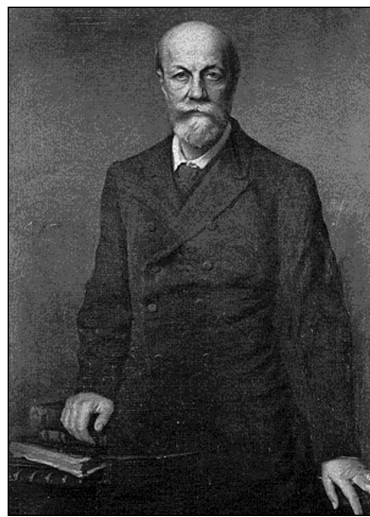
Kezdetben Sajó álnéven írta cikkeit, írásait.

Ekkoriban részt vett a kor politikai életében, jól is keresett, villát vásároltak Balatonfüreden.

A hetvenes években Lukanics Ottília iránti szerelme töltötte be az életét.

Ötvenéves írói jubileuma nagy ünnep volt, de ezt már új feleségével, Nagy Bellával ünnepelte.

1904-ben halt meg.

Jókai Mór

■ Főbb művei

1843. A zsidó fiú – tragédia

1850. Csataképek – novelláskötet

1851. Erdély aranykora – regény

1853. Török világ Magyarországon – regény

1853–1854. Egy magyar nábob – regény

1854. Kárpáthy Zoltán – regény

1862. Az új földesúr – regény

1870. Fekete gyémántok – regény

1872. Eppur si muove! És mégis mozog a föld – regény

1872. Az aranyember – regény
1879. Rab Ráby – regény
1882. Szeretve mind a vérpadig – regény
1893. Sárga rózsa – regény

■ A mű helye az életműben, életrajzi vonatkozások

Az 1867–1872-es korszak termékeny időszaka volt Jókainak, ekkor születtek legnagyobb művei: *Az aranyember*, *Fekete gyémántok*, *És mégis mozog a föld*. Népszerűsége ekkor érte el első tetőpontját.

■ A cselekmény rövid váza

Baradlay Kazimir gyengélkedik, szívbeteg, ezért nem lehet lent az összegyűlt vendégekkel. Az orvos Baradlayné a beteghez hívja, hogy az lediktálja a végakaratát. Ebben rendelkezik temetése részleteiről, valamint fiairól a következőképpen: *„Legidősebb fiam, Ödön, maradjon a szentpétervári udvarnál (...) Hagyja neki fenéig üríteni az élvezetek poharait. Nézze el túlcsapongó szeszélyeit, ezeket át kell élni annak, ki a közöny magaslatára akar jutni. – Azt a leányt – folytatá halkán a beteg –, ki miatt el kellett neki hagynia e házat, igyekezzék ön férjhez adni. (...)*

– Második fiam, Richárd, még egy évig marad a királyi testőrségnél. (...) Innen lépjen át a lovassághoz; ott szolgáljon ismét egy évig, s akkor igyekezzék a táborkarba bejutni. (...) Richárd ne nősüljön soha. Az asszony csak újában volna neki. Az ő feladata legyen: emelni testvéreit. (...)

– Harmadik fiam, a legifjabb, Jenő: az én kedvencem. (...) Maradjon Bécsben, és szolgáljon a hivatalban, és tanulja magát fokrul fokra felküzdeni. (...) – Ily három erős oszlop fönn fogja tartani azt a művet, amit én alkottam. Egy diplomata – egy katona – egy főhivatalnok. (...) Marie! Nóm! Baradlayné asszony! Én kérem, én kényszerítem, én megidézem önt, hogy cselekedje azt, amit önnek rendelék.

(...) Hat héttel halálom után ön férjhez fog menni. – Én akarom azt – folytatá szigorúan a kőszívű ember. Kijelöltem előre, akihez nőül fog menni. Ön Rideghváry Bencének fogja nyújtani kezét.”

Az asszony imában megfogadja, hogy semmit nem teljesít a végrendeletből. Az imának megfelelően már a temetés sem úgy zajlik, ahogy az öreg Baradlay rendelkezett. Hatalmas tor követi a temetést, melyre megérkezik Tallérossy Zebulon. Összevissza beszél, és biztosítja özvegy Baradlayné, hogy megbüntetik majd a papot, aki a felháborító imádságot mondta a temetésen.

A következő helyszín Oroszország, éppen egy táncmulatság folyik. Egy idegen ifjúért (Ödön) rajonganak az orosz hölgyek. Ödön hírt kap, hogy édesapja meghalt, elindulnak

hazafelé. Kalandos út vezet hazáig: hóviharba kerülnek, farkasok támadnak rájuk, Ödön ugyan megbirkózik velük, de később a jégfalások lékébe esik, barátja, Leonin menti ki onnan.

A következő fejezet Bécsben játszódik, itt Richárddal ismerkedünk meg. Párbajra indul, de útközben találkozik a pappal, Lánghy Bertalannal, aki atyját temette, és emiatt a pap bajba került. A szállásra Jenő is megérkezik, aki az anyjától szórakozásra kapott pénze felét testvérének adja, de megkéri, kísérje el Plankenhorsték estélyére, mivel szerelmes Plankenhorst Alfonsine-ba. Jenő megpróbál Alfonsine közelébe kerülni, Richárd pedig unatkozik, és csak egy szobalány érdeklí, aki rákoppintott a kezére, amikor megcsípte az arcát. De a lány nem szobalány, hanem egy szegény nemeslány, Liedenwall Edit, akit itt tartanak, de csak cselédként bánnak vele. Edit teljesen elbűvöli Richárdot. Richárd ezek után mindig szívesen megy Plankenhorstékhoz, de Alfonsine ezt nem nézi jó szemmel. Cselt eszelnek ki, egyedül hagyják otthon Editet, de Richárd viselkedésével nem ad okot rosszallásra, sőt, egy levélben megkéri Edit kezét. Otthon megszabadul minden olyan dologtól, mely korábbi „kihágásaira” emlékeztette, de egy képet nem talál, kiderül, hogy a zsbárushoz került. Megpróbálja visszaszerezni, de a kép helyett egy karddal tér vissza.

Lánghy Aranka, a pap leánya apját várja haza és Ödönt, aki megígérte neki, hogy visszatér hozzá. Baradlaynéval együtt olvassák el Leonin levelét, melyben tájékoztatja őket, hogy Ödön a jeges vízben meghült, és késve, de nemsokára hazaérkezik. Baradlayné látja, mennyire szereti Aranka Ödönt, ezért magához veszi a kastélyba. Újabb levél érkezik, már Ödöntől, hogy nemsokára hazaérkezik. Anyja elébe siet, elmondja neki, hogy a végrendelet szerint a háznak úr kell és úrnő. Csakhogy az úrnő nem ő lesz, az úr pedig nem Rideghváry, hanem Ödön és Aranka. Hat héttel a temetés után tehát valóban kézfogóra készülnek.

Mindenholnan érkeznek a gazdag hintók, megérkezik Tallérossy Zebulon is eladó lányaival és Rideghváry is abban a hiszemben, hogy Baradlayné neki nyújtja majd a kezét. Hamar észreveszik, hogy a társaságban olyanok is vannak, akik nem a császár hívei. Rideghváry elmondja, hogy tudja, az asszony a végrendelet ellen cselekszik: *„Nagyságos asszonyom. Ma utoljára volt szerencsém a Baradlay-ház vendége lehetni. (...) Önök az ellenkező utat választották. Asszonyom, emlékezzék ön ez órában mondott szavaimra. Ez az út is elvezet egy magaslatra: annak a magaslatnak a neve »vérpád«.*”

A megyeházán ülés van, a fehér tollasok (az újítók) és a fekete tollasok (a maradiak) vitatkoznak. A vita „harcig” fajul, Rideghváry a pandúrokat hivatja, de Ödön megállítja őket, és átveszi a főszéket nagy örömujjongás közepette.

1848. március 13-án kitör a forradalom Bécsben. A Plankenhorst család villájában gyűlnek össze a császárpártiak. A család úgy dönt, hogy maradnak, látszólag a forradalom mellé állnak. Jenő egész nap otthon marad gyenge idegzetű ember lévén, de estére győz benne az Alfonsine iránti féltés, ezért elindul, hogy megtudja, mi történt a lánnyal. Egy erkélyről már március 15-én Ödönt hallja beszélni, ez megrémíti, és eszébe jut, hogy ez a második lépcső „ama” magaslatához.

Részlet a filmből

A bécsi utcákon Richárd is ott van mint katona. A forradalmárok és Richárd csapata a Brigitta-szüzek zárdája előtt próbálják lecsillapítani a kedélyeket, de nem sikerül. Richárd a zárdában megpillantja Editet, ezután már nem távozásra akarja megkérni a nővéreket, hanem a csőcseléket elkergetni.

Októberben a forradalmat leverik. Editet kihatják a zárdából. Szándékosan a füle hallatára beszélik meg, hogy Richárdot hamarosan megölik. Arca azonban szenttelen marad. Kihallgatja, hol

száll meg Baradlayné, és útközben kiugrik a hintóból. Baradlaynéval kofának öltözve elmennek Richárdhoz, aki útra kel Magyarországra. Editet aztán visszaviszik a kolostorba.

Jenő a szabadságharc utolsó napjait már a Plankenhorst-palotában tölti. Alfonsine előad egy színjátékot Jenőnek, hogy el akarják választani őket, de ő síríg hű marad hozzá. Rideghváry elmondja Jenőnek, hogy anyját keresik, és el fogják ítélni. Egész családja üldözött. Anyja hamarosan felkeresi a szállásán, és felajánl neki egy ragyogó állást a cárnál. Jenő elfogadja ezt, mert azt hiszi, anyja elmenekült, ezután elmegy Alfonsine-ékhoz, és újra megkéri a leány kezét. Másnapra megbeszélik a kézfogót, de mikor Jenő hazaér, megjön az anyja, és sikerül lebeszélnie Jenőt a házasságról, ezért végül anyjával tart. Richárd csapatával menekül Magyarország felé, sok akadályon átküzdve magukat végre megérkeznek.

Tallérossy Zebulon nagyúr lett, élelmezési biztos. Legnagyobb problémája az, hogy férjhez adja öt leányát. Egyik lányuknak Jenőt szemelik ki, akihez Ödönön keresztül akarnak eljutni. Ödön azonban elviszi Zebulont a háborúba, ahol élelmezési biztos feladatait kell ellátnia. Zebulon retteg, mert nem ért hozzá, ezért hátramarad az utolsó álmáshelyen, de az ellenség éppen onnan támad, ezért Zebulon félelmében elmenekül.

Kassánál súlyos vereséget szenved a magyar sereg. Richárd huszárszázada segít menekülni Ödönéknek, a két testvér hat év után végre találkozik. A testvérek próbálják összehozni csapataikat, de a legnagyobb baj az, hogy nincs élelem. Boksa Gergőt keresik, akire ötven ökröt bízta korábban, de nem tud beszámolni ezekről. Megbüntetik, este pedig átmege a németekhez, és csellel visszaszerzi az állatokat.

A Királyerdőben hatalmas csata zajlott. Itt találkozik össze a két nagy ellenfél: Palvicz Ottó és Baradlay Richárd. Richárd legyőzi Palviczot, győz a magyar hadsereg is. Richárd és Palvicz Ottó is megsebesülnek. Palvicz magához hívja Richárdot, és elmondja, hogy egy gazdag hölgytől van neki egy fia, akit három éve kereset. Rábizza a titkot és a fiút Richárdra, aki megígéri, hogy gondoskodik a gyermekéről. Palvicz meghal Richárd kezét szorítva.

Aranka és két gyermeke Jenővel együtt biztonságban vannak a Körös-szigeten. Özvegy Baradlayné kastélyában kórházat rendezett be. Sajnos a háborús sebeken kívül a kolera is pusztítja az embereket.

Plankenhorstékhoz megérkezik Rideghváry, aki közli, hogy a magyarok győztek, és Palvicz Ottó meghalt. Szövetséget kötnek vele a Baradlayak eltörlésére. Tallérossy Zebulon Mindenváró Ádámhoz menekül. Elmeséli neki menekülése történetét, Mindenváró kineveti. Innen is elmenekül.

Pesten hatalmas a csend. Richárd érkezik, Palvicz Ottó gyermekének gyámját keresi. Megszáll abban a házban, ahol korábban az asszony lakott a gyerekekkel. Összebarátkozik egy csizmadiával, aki bemegy pórnak öltözve a várba, hogy kémkedjen. Az öreg csizmadia a várban felismeri Szalmás Mihályt, és elmondja Richárdnak, tudja, hogy van egy kém, aki bajba sodorhatja őket, valamint hogy a pesti házból gyertyákkal jeleznek a várba. Pestet porrá bombázzák. A csizmadia meglepi az árulót, és lelöki a ház ablakából. A magyarok megindítják Buda ostromát.

Az ostrom előtti estén Ödön és Richárd párbajoznak: aki hamarabb ér fel a várba a maga oldalán, az győz. Ödön a gyorsabb. Richárd megpróbálja megmenteni a Lánchidat is, majd megtalálja Palvicz gyermekét.

Rideghváryval és Tallérossyval találkozunk ismét. A magyar sereg Világosnál letette a fegyvert. Ott volt Baradlay Ödön is, aki Zebulontól egy levelet kap, benne egy útlevéllel, amellyel megszökhet Angliába. El is indul, de az első ellenőrzésnél összetalálkozik Leoninnal, régi jó barátjával, aki minden barátságukat feledve bezárhatja, és meghagyja az órnek, hogy ha szökni akar, lője le. Az ór elengedi, sikerül megszöknie. Menekülés közben találkozik Boksa Gergővel, akitől megtudja, hogy Rideghváry Nagyváradon van. Világossá válik számára, hogy ha Leonin nem fogta volna el, egyenesen Rideghváryba szaladt volna.

A Körös-szigetre mennek, innen írja levelét, melyben megadja magát. Várják a választ, de Ödön helyett Jenő nevére, illetve Eugen Baradlaynak érkezik a válasz, amit tévesen használtak, mert az Eugen németül Jenő, és nem Ödön. Jenő nem mutatja meg a levelet, csak elindul, de megpróbálják visszatartani, mert azt hiszik, hogy Plankenhorstéknál akar kegyelmet kérni, igazi tervét mégsem árulja el. Jenő megjelenik a bírák előtt: vállalja azt, amivel vádolják, de mások ellen nem tanúskodik. Nem akarja, hogy hosszúra nyúljon a tárgyalás, nehogy szembesítsék valakivel, aki felismerhetné. Az ítélet halál. Ő pedig csak annyit kér, hogy levelet írhasson a családjának.

Ödön és felesége a gyerekekkel és özvegy Baradlaynéval visszaköltözik a kastélyba, továbbra is várják Ödön beidézését. Egy katona levelet hoz Jenőtől, melyben tudatja velük, mi történt. Egy mellényt is átad a katona, három véres lyukkal rajta. Az idős Baradlayné őrjöngve rohan a kőszívű ember képéhez. Őt vádolja a szörnyű tragédiáért, melyek a családot érték.

Alfonsine boldog, hogy az egyik Baradlay már meghalt, diadalittasan vágja Edit szemébe, hogy az egyiket már megölte.

A teljhatalmú kormányzónak fejjörcsei vannak. Éjjel Alfonsine érkezik hozzá. Ráveszi, hogy végezzék ki hajnalban a foglyokat, élükön Baradlay Richárddal. A kormányzó megígéri ezt. Hazaérve Alfonsine elmondja anyjának és Editnek, hogy végre minden

terve sikerült, és megölte Richárdot is. Szinte abban a pillanatban jelenti a szolgáló, hogy Baradlay Richárd úr van itt. A kormányzó nemhogy halálra ítélte volna minden foglyot, hanem elengedte minden büntetésüket. Richárd azonnal elindul Bécsbe, hogy megtalálja Editet.

Mikor megérkezik, nagy döbbenetet vált ki, de Edit boldogan rohan a karjába. Összeházasodnak, szűkösen, szerényen, de boldogan élnek. Aztán Salamon, az öreg zsidó zsbárus elmeséli, hogy Editnek nagy hozománya van, így nem kell szűkölködniük. Magukhoz veszik Palvicz Károlykát is.

Richárd Palvicz Ottó fiát sajátjaként nevelte, de az kamaszként megszökött több ezüstrrel a házból. A viselkedés oka az volt, hogy anyja, Alfonsine azt mondta neki, vér szerinti apját nevelőapja ölte meg. Végül hivatalnok lett, itt talált rá Alfonsine, aki időközben koldusbotra jutott. Fia nem segít rajta, mert kivándorolt Amerikába. Alfonsine pedig végül örültekházába jutott, amit özvegy Baradlayné alapított. Alfonsine itt tudta meg, hogy Jenő halt meg Ödön helyett, és megbocsáthatatlan vétke miatt a túlvilágon sem nyugodhat majd.

■ A főbb szereplők jellemzése

Baradlay Kazimir, a kőszívű ember: A régi rendhez, eszmékhez ragaszkodó Habsburg-párti nemes. Végakaratóval fiainak egy általa jónak kijelölt utat ír elő, feleségét megesketi, hogy ettől nem térhetnek el, csakhogy az asszony és a fiúk a haladó gondolatok mellett foglalnak állást. A regény kezdetekor már csak hatvan perc van hátra az életéből szívbetegsége miatt (szívkoszorúér-elmeszesedés).

Baradlayné: Férjéhez képest hatalmas magaslatokra tör a regény folyamán, ő tartja össze az egész családot. Nemes szívről árulkodik, hogy a kastélyt kórháznak rendezi be, valamint az elmeegógyintézet alapítása is nemes tett. Férje végakaratóval egyet nem értésből, dacból szegül szembe. Végül győz ura szelleme felett is. A haladó eszméket képviseli maradi nézeteket valló urával szemben. Önérzetes, bátor, okos asszony.

Baradlay Ödön: A legidősebb Baradlay fiú, egyben a legtudatosabb is köztük. Felesége Lánghy Aranka, annak a papnak a lánya, aki Ödön atyjának temetésén a beszédet mondta. Oroszországból érkezik haza izgalmas kalandokon keresztül. Richárddal inkább a hősi jellemek vonásait hordozzák. Bujdosása Jókai saját életéből vett elem. A három testvér közül ő a politikusi alkat, a forradalmár, kezdetektől a hazáért harcol. Kiváló kardvívó. A reformkori nemesség képviselője, akik mindenáron kitartanak a nemzet ügye mellett.

Baradlay Richárd: Kezdetben léha huszártiszt, egy szeretetre méltó szoknyavadász, de gerincessége, jószívűsége, embersége előbbre viszi pályáján. Talpraesett, férfias típus, az életre szóló szerelem Edit iránt megtisztítja jellemét, és így testvéreivel a hazaszere-

tet megtestesítőjévé válik. Nagylelkű és lovagias, mikor elvállalja, hogy gondoskodik Palvicz Ottó gyermekéről. Becsületes, büszke, lovagias, ronthatatlan jó kedélyű.

Baradlay Jenő: A legkisebb testvér. Udvari bürokrata, nem mulatozik, mert nem tartja hivatalnokhoz méltónak, mikor anyja pénzt küld neki erre, a felét Richárdnak adja. Később mártírként menti meg Ödönt, a névcsere következtében ő megy a bitófa alá testvére helyett. Kissé hétköznapi szereplő testvéreihez képest a regény nagy részében. Jókai vonásait hordozza magán, kissé félnék, de nagy jövőről álmodozó ifjú. Szívesen festeget. Szerelmes Plankenhorst Alfonsine-ba. *„Gyermekkorától fogva igen félnék kedély, melyet még gyámoltalanabbá tett az ifjúkori életmód, a szüntelen mástól függés. Hozzá volt szokva, hogy akarátát mindig alárendelje a másénak, elébb szülői, azután főnökei – végre szeretője akarátának. Most azután, mikor mindazon támaszokat, akikhez eddig tapadt, egyszerre elseperte a vihar; mikor a monumentális nagyságok, kiknek szobrai képezték »lares et penates«-eit, szétrepültek, mint polyvatóredék. Jenő úgy érezte magát, mint aki maga is semmivé lett.”* Anyjának és még kőszívű apjának is a kedvenc fia, aranyszívű, naiv, gyönge egészségű fiú. Sem katonai, sem politikai tettekre nem alkalmas, de számára is eljön a pillanat, mikor bizonyítani tudja lelki nagyságát: feláldozza magát egy olyan ügyért, melyben sosem hitt.

Plankenhorst Alfonsine: Negatív szereplő a műben, szerelme Palvicz Ottó, de közös gyermeküket, Károlykát nem hajlandó felnevelni. Jenő szerelmes belé, ő csak tetteti, hogy viszonozza. A Baradlay fiúkat gyűlöli. A szabadságharc bukása után személyesen kereste fel Haynaut, hogy Richárdot halálra ítélje, de terve nem sikerült. A regény végére minden vagyona elúszik, anyját bolondokházába juttatta, de Baradlayné irgalmából kapott egy kórházi ágyat az alapítványi kórházban. Angyali szépsége mögött mély gonoszság rejlik. Gyűlölet, káröröm, bosszú élteti.

Tallérossy Zebulon: Baradlay Kazimir hívei közé tartozik, felvidéki földbirtokos. Bár Kazimir híveként a negatív szereplők közé lehetne sorolni, Zebulon kissé esendőbb, hétköznapiabb figurának számít a regény nagy jellemei között. Korlátolt és gyáva, nem irányítják nagy eszmények.

■ Elemzés

A mű hősi kort mutat be, már-már eposzi hősökkel, ezt erősíti az is, hogy éppen 48 fejezetre tagolta regényét az író, hiszen az 1848-as szabadságharc adja a mű történelmi hátterét. A szabadságharc lélek- és jellemformáló hatását mutatja be benne. Ellentétekre szerveződik a mű: a maradiak (a kőszívű ember, Plankenhorsték), velük szemben Baradlayné és támogatói, fiai állnak. A szereplőket tehát álláspontjuk szerint két táborra lehet osztani:

az öntudatra ébredt nemesség oldalán áll Baradlayné és három fia, a konzervatív, áruló nemességet Baradlay Kazimir, Rideghváry és Szalmás Mihály képviseli. Minden bonyodalom elindítója a Baradlay Kazimir és felesége közti vita a családfő halálos ágyán. A haladás és a régihez való ragaszkodás konfliktusa jelenik meg ebben. Bár az idős Baradlay meghal a regény legelején, mégis végig jelen van a műben: özvegye végig el-lene harcol, arcképéhez sokszor megy oda, hol őrjögve, hol szidalmazva urát. Az özvegyen kívül az idős Baradlayval csak Ödön száll szembe, a másik két fiú az anya bűnkörében él. Az ő jelleme köré szerveződik a regény, központi figura, ő tartja össze a családot és a regény szálait is.

Sok romantikus sajátosságot mutat a regény: váratlan események (Edit hozománya, Richárd és Ödön találkozása a harcokban), a már-már hihetetlen fordulatok (harc a farkasokkal, megmenekülés a jég alól), a túlzások (Palvicz Károly rossz körülményei).

Motívumok: áldozat (Pál úr Richárd helyett, Jenő Ödön helyett megy a halálba), magaslát (Ödön szónoklata a kastély ablakából, vakmerő rohama a várfokon), út (Ödön hazafelé a hómezőn, majd Bécsből Magyarországra, Zebulon a Felvidéken, az erdőkben barangol), végrendelkezés (Kazimir, Palvicz Ottó).

A regényben található eposzi jellemzők az emelkedettség, a hősiesség, a túlzások, ismétlődések. A szereplők változnak a regény folyamán: Baradlayné óriássá magasodik, Richárd szoknyabolondból diadalmas hőssé, Jenő az udvari bürokratából nemesi mártírrá válik.

■ Érdekességek

1965-ben Várkonyi Zoltán filmet rendezett a műből.

■ Feladatok

- Miért hívják kőszívű embernek Baradlay Kazimirt?
- Próbáld összegyűjteni, hogy melyik szereplő milyen fejlődésen ment keresztül!
- Milyen szerepe van a különböző helyszíneknek a regény folyamán? Gyűjtsd össze, hol, milyen helyeken játszódik a regény, és keresd meg, vajon van-e ennek valamilyen jelképes jelentése!
- Keresd fejezeteket, jeleneteket a következő kulcsszavakhoz: ármány, szerepcsere, házasság, eskü, szökés! Vigyázz, előfordulhat, hogy nem csak egy fejezetben fordulnak elő!

■ Szövegértés

„Antoinette asszony szalagcsillagokat kötött fehér selyemből, s Alfonsine azokat tűzdelé a néphősök keblére, kalapjaira, és kötözte a fehér szalagot karjaikra, amiktől azok még

örültebbek lettek, csókolták a kezét, a szalagot s az ollót, mely azt szabta. S a két hölgy arca úgy ragyogott hozzá. Jenőt gépileg tolták odáig. És mikor Alfonsine meglátta őt maga előtt, hirtelen odarohant hozzá az öröm sikoltásával; széttárta előtte karjait, magához ölelte, nyakába borult, összecsókolta, s zokogva rebegé:

– Ó, milyen örömmel ez, barátom!

És újra csókolá az egész nép előtt és anyja előtt. S az asszonyág helyeslőleg mosolygott hozzá, s a nép helyeslőleg éljente ordított hozzá, és azt mindenki olyan természetes dolognak találta. Jenőnek a **hideg borzadály** futott végig minden idegén az **éljenriadaltól** – hanem a csók, az jólesett neki. És azt mindenki olyan természetesnek találta, hogy az emberek ezen a napon egymással csókolódjanak. Hiszen olyan sokféle címe van a csóknak: az öröm csókja, a szabadulás csókja, a hála csókja, a szerelem csókja; sok félretett, sok tartogatott csók lett kiosztva ezen a napon; sok régen ígért, sok hiába várt, **sok eladósult csók** jutott lejáratni napjához ez órában, s lett megfizetve kamatostul; sok boldog élet első csókja, sok örök elválásnak búcsúcsókja lett elpazarolva ezen a népboldogság napján. Hanem ha e sok édes, mámorító csók között egy Júdás-csók is ejtetett, úgy ez bizonyára azon csók volt, mely Baradlay Jenő ajkát érte, a világ szeme láttára, a hölgyek legszebbikének mézes, rózsás ajkairól. Úgy tetszett, mintha a föld egyszerre kikökölt volna rendes pályaköréből, s valami jótékony lökés által tizenötmillió mérfölddel közelebb jutott volna a naphoz, abba a **perifériába**, ahol tán a Venus mozog, s annak boldog lakói örvendenek a nap közelének.

Melegség és delej és fény hatotta át az egész világot. Minden szív tele volt érzélemmel. Csodák történtek, s minden ember úgy vette e csodákat, mint természetes, mindennapi eseményeket, amiknek így kell lenni. Baradlay Jenő egészen természetesnek találta, hogy ő másnap és harmadnap korán reggel, késő este, a nap minden órájában, hívatlanul, bejelentetlenül felrontson Plankenhorsték lakására, ott egy csomó diákot, **demokratát**, népszónokot találjon, **mentül** sárosabb csizmában, **mentül** ázottabb kalappal, hosszú, csörtető kardokkal, még hosszabb, sarkig érő tollakkal a kalap mellett, s maga is hasonlítson hozzájuk.

Azt is egészen természetesnek találta, hogy Alfonsine a napnak minden órájában, pongyolán, szétszórt, **frizírozatlan hajjal** fogadja őt, mindenkor egy forró öleléssel; hogy ismerősök és ismeretlenek előtt odadűljön a vállára, sőt mikor egy pillanatra magukra maradnak, ölébe vesse magát.”

1. Keresd a részletben olyan igealakokat, melyeket ma már nem így használunk!
2. Add meg a részletben kiemelt szavak jelentését! Ha szükséges, használj szótárt hozzá!
3. Keresd meg, melyik fejezetből való a fenti részlet! Mi a folytatása Jenő és Alfonsine kapcsolatának?
4. Melyik napokon történnek az említett események?
5. Sorold fel, milyen fajta csókokat emleget a szöveg! Tudnád folytatni a sort?